

דעות בת

מיכל גמזו, העוסקת בשיחזור יצירות אמנות מחתה דימעה והביטה בכאב על ארון אביה, כשניצבה ברחבת המוסיאון ולחצה את ידי האבלים שעברו על פניו. מיכל ואחיה רפי ניצבו ליד האם, בעוד שבנו

של גמזו מנישואיו הראשונים, הד"ר יוסי גמזו, מרצה לספרות באוסטרליה, לא נראה שם. אנשי תיאטרון ואמנים רבים, בעיקר אלה שגמזו ביקר או עודד אותם, באו לחלוק לו כבוד אחרון. שמונה שנים אחרי שהפסיק לבקרם, "ולגמזו" את עבודתם.

הוא היה חברה לשולחן בכסית של המשורר והמחזאי נתן אלתרמן, ושל המשורר אברהם שלונסקי. אחרי הבכורה של פונדק הרוחות לאלתרמן, הוא קטל אותו באופן מוחלט, עד כדי כך שהשניים הפסיקו לדבר ביניהם, והבוהמה התליאביבית התחלקה לשני מחנות, כשרק מיעוט קטן תומך בגמזו. אחרי שעודד תאומי זכה ממנו לביקורת חיובית, הוא קרא לו ברחוב ואמר לו: "תאומי, תדע לך שנתתי לך קרדיט גדול. שמור עליו. אל תשחק כל תפקיד שיתנו לך." כשענה לו תאומי שזכות הבחירה שלו מועטה ביותר, הרים עליו גמזו את קולו: "גם בזבל אפשר לגדל שושנים!" כוחו הפך אותו ליותר פסקני, ובעיקבות

כך הוא הפך לפחות סלחני. למרות הבנתו וידיעתו, הלכה רגלי שותו לתיאטרון וי שטנה עם השנים, עד שאמרו עליו ש הוא שונא תיאטרון, ושהתעניינותו במחזות מסתיימת במאה ה-19 בצרפת. אחד מוהתיקי ה בימה שמעון פינקל, מתנגד לטענות אלו: "אני הערכתי אותו, הוא היה אובדן ייקטיבי והיה לו חוש לתיאטרון אמרי תי. הוא היה איש תרבות ואהב את התיאטרון אהבה יצי רית. הוא ידע מה זה שחקן ומה זה מישחק, והעיקר — הוא הכניס עניין." גמזו היה דמות שנוייה במחלוקת גם כמנהל וכאוצר-מוסיאון תל-אביב. הוא דחה, בדרך-כלל, את האמנות הישראלית החדשה, ותיעב את מרבית היוצרים החדשים והתעניין בעיקר באמנות היודית. כשנרכו ציורים ישראליים את סלון הסתיו ב-1965 בביתן הלנה רובינשטיין, הם נאלצו להכניס ציורים של חברים שהיה שנוא על גמזו תחת שם בדוי. גמזו אהב את הצייר משה מוקדי, וכאשר תלו את תמונתו במקום לא בולט באולם, הוא עמד על-כך שתמונתו של מוקדי יועברו לקיר החשוב. גמזו יסד בשנת 1960 את בית הספר לדראמה בית צבי ברמת-גן. כוונתו היתה להעמיד דור חדש של שחקנים שיהיו גם בעלי ידע תיאורטי בתיאטרון, ואכן בית-הספר נחשב כיום כבעל דרישות מחמירות לגבי הלומדים בו.

כך הוא הפך לפחות סלחני. למרות הבנתו וידיעתו, הלכה רגלי שותו לתיאטרון וי שטנה עם השנים, עד שאמרו עליו ש הוא שונא תיאטרון, ושהתעניינותו במחזות מסתיימת במאה ה-19 בצרפת. אחד מוהתיקי ה בימה שמעון פינקל, מתנגד לטענות אלו: "אני הערכתי אותו, הוא היה אובדן ייקטיבי והיה לו חוש לתיאטרון אמרי תי. הוא היה איש תרבות ואהב את התיאטרון אהבה יצי רית. הוא ידע מה זה שחקן ומה זה מישחק, והעיקר — הוא הכניס עניין." גמזו היה דמות שנוייה במחלוקת גם כמנהל וכאוצר-מוסיאון תל-אביב. הוא דחה, בדרך-כלל, את האמנות הישראלית החדשה, ותיעב את מרבית היוצרים החדשים והתעניין בעיקר באמנות היודית. כשנרכו ציורים ישראליים את סלון הסתיו ב-1965 בביתן הלנה רובינשטיין, הם נאלצו להכניס ציורים של חברים שהיה שנוא על גמזו תחת שם בדוי. גמזו אהב את הצייר משה מוקדי, וכאשר תלו את תמונתו במקום לא בולט באולם, הוא עמד על-כך שתמונתו של מוקדי יועברו לקיר החשוב. גמזו יסד בשנת 1960 את בית הספר לדראמה בית צבי ברמת-גן. כוונתו היתה להעמיד דור חדש של שחקנים שיהיו גם בעלי ידע תיאורטי בתיאטרון, ואכן בית-הספר נחשב כיום כבעל דרישות מחמירות לגבי הלומדים בו.

גמזו חזר אחרי היעדרות נהל שוב את מוסיאון תל-אביב שהיה מפוצל או בין שני אגפים. בית דיונון בשדרות רוטשילד והביתן על-שם הלנה רובינשטיין. הוא סחט מראש עיריית תל-אביב דאן מרדכי נמיר הסכמה שהעיריה תקצה שטח לבניית מוסיאון עירוני גדול, ואכן בשנת 1971 נחנך המוסיאון בשדרות שאול ה-מלך בתל-אביב למרות לחץ ציבורי שי-הופעל נגד ביובו כספי ציבור.

גמזו לקח על עצמו את האחריות להשיג את עיקר הסכום שנועד להקמת המוסיאון, ובעיקר עסק בהשלמת האוסף האמנותי של המוסיאון. גם כאן, למרות כל הביקורת שנמתחה עליו, מודים גם אנשי מיקצוע שהאוסף שהוא השאיר ליורשיו הוא מכר בד ביותר גם בקנה-מידה של מוסיאוניס גדולים באירופה ובארצות-הברית. אומר עליו יגאל תומרקין: "למרות שהוא היה טוב אלי, הוא האוצר שהחזיק הכי-הרבה זמן מבלי להבין דבר באמנות. נדמה לי שהוא היה קצת עיוור צבעים, לפי מה שהוא אמר לי על תמונות שונות." גם במוסיאוניס לא חסרו שערוריות. הוא התרגש כשראה ציור שדמה לאברמיץ גברי, הוא הורה למחוק בטוש חלק מקולאז' שהכין המוסיאון וי שבו כתב תומרקין: "גמזו חמור."

גמזו התחנך בצרפת והיה פרנקופיל אמיתי. בביתו הוא דיבר צרפתית וסלד את תרבות-צרפת, ש-מכל מה שלא ייצג אותה העריץ. את ביתו מילא ביצירות אמנות. אשתו, הש-נייה, חוה, שהיתה כימאית, הפכה עור-כת סופרי אמנות. גמזו לא אהב שי בקרו אותו. אחרי שיצחק ליבני תקף אותו בשית-רדיו, הוא פנה אליו והם נפגשו כדי ללבן דברים. אומר יצחק ליבני: "בתוקף אישיותו — גם בשילוב של מומחיות בשני תחומים — בציור ובתיאטרון — ובכושר האירגון שלו, הוא מילא תפקיד מרכזי בהעמדת התרבות בארץ במקום ציבורי, יתכן שהמגרת שלו היתה שהוא התחמק בכל מחיר מעיסוק באמנות הישראלית, שאותה ראה כפרובינציאלית."

כאשר חלה גמזו פשוט שכחו ממנו

יצי נותני האחרונות של גמזו היו ב היפוך לתקופת היותו מבקר אמנות ומנהל-מוסיאון. הוא נפגע משטף-דם במוח, ובמשך השנים הצטרפו לכך מחלות נוספות. כשהלה, שכחו ממנו, כולל עיתון הארץ, ששילם לו את תגמוליו באיחור רב. לא אחת הוא אושפו רק משום שלא היה מי שיטפל בו. גמזו, שחש אי-נוחות במצבו החדש, סירב להתראיין, וכשצילמה אותו הטלוויזיה, במלאות עשור למוסיאון תל-אביב, הוא ביקש שהמצלמה תתרכז בפניו, כדי שדירתו המזוהה לא תיראה מעל המסך.

הוא נפטר כשדור חדש של אנשי-תיאטרון ואמנות כבר לא הכיר אותו. צילומים: ענת סרגוסטי

אחוזה אחרונה יושב-ראש הכנסת מנחם סביר, עבר על פני הארון במוסיאון, והשתתף בהלווייה עצמה. אחרי שהארון חלק בכיסוי הקבר, יחד עם האישים האחרים, הוסמן באדמה, נטל סביר, ענת סרגוסטי